

Vetélkedtünk Hajdú-Biharral

A rádió hallgatói mondják, hogy a Kossuth-adó péntek esti műsora, a 16 megye versengéséből összeállt *Tiszán innen — Dunán túl* vetélkedő első felvonása a maga műfajában szép, formás kis műsor volt.

Aki a versenyzőkkel a Bartók Béla művelődési központ nagy és kis termeiben követte lépésről lépésre születése pillanatában az adást, ezt a megállapítást sem cáfolni, sem erősíteni nem tudja. A szemtanú inkább ilyen megfigyeléseket rögzíthetett: mintha másképp szólna a szígnél az elején, mint a végén. Az elején még izgultunk, a végén pedig — győztünk.

Hiába vigasztaltuk magunkat előre, hogy ekkora nyilvánosság előtt talán még veszíteni is dicsőség, az első kérdésekre érkezett válaszok nagyobb megnyugtatót adtak: sokan állnak készenlétben a terembélieken kívül is, hogy segítsenek. Érdekes volt figyelni, hogy a zsúfolt teremben helyet foglaló 12 szekció ki tudja hány emberének hogyan kapcsolódik fogaskerek módjára az emlékezése. Az elején ugyan kétségbe vontuk, hogy a világmindenség négy adatából egy gyorsjáratú elektronikus számítógép is meg tudná mondani harminc másodperc alatt, hogy azok éppen az ideiglenes vasúti híd építésének egy kissé eltévesztett adatai volnának; az első félóra végén még azt nyugtáztuk magunkban teljes megelégedéssel, hogy 10:10 a verseny állása, a hátralévő két óra azonban már percről percre teremtette az előrelelépés lehetőségét.

A játék — igen komoly játék — beszédes bizonyítéka volt, hogy nagyszerű szakemberekkel, kedves és rangos egyszerű emberekkel rendelkezik Szeged és Csong-

rád megye, a vetélkedő tartalmából pedig arra, hogy jól esik visszatekinteni a 25 évre.

Szívesen közvetítjük a rendező szervek hálás köszönetét a verseny minden külső és belső résztvevőjének, a verseny következő fordulójára való buzdítással együtt.

H. D.

Óvás!

Bizonyára sok szegedit érdekel, kinek volt hát pénteken este a *Tiszán innen — Dunán túl* rádiós vetélkedőben igaz: a zsűriben helyet foglaló Karsai Eleknek-e vagy a szegedi versenyzőknek, akik két ízben is kifogásolták a döntést. *Noha a győzelem így is a miénk*, Csongrád megyeieké, szegedieké lett, nem jelentéktelen a dolgok tisztázása, hiszen a *fölszabadulás utáni Szeged történetének két fontos dátumáról van szó.*

A VASÚTI HÍD

Karsai Elek az 1945. január 17-i polgármesteri jelentésből vette adatát, mely szerint a híd — másfél hónap múltán — ekkor készült volna el. Holott nyilvánvaló: a polgármesteri jelentés visszatekint a fölszabadulás óta eltelt időszakra, keltezése tehát nem azt jelenti, hogy a híd ekkor készült volna el. A *Délmagyarország* 1944. december 20-i száma közli, hogy megindult a vonatközlekedés a Szeged—Csanádi Vasút vonalán, s közli a menetrendet is. De dr. Rohonyi Lajos, a vasúti történetek kiváló szegedi kutatója okmányokkal ennél pontosabb adatokat is tud fölmutatni. Hivatalos vasúti kiadvány szerint a szegedi vasúti hídon 1944. augusztus 24-én szűnt meg a forgalom, az újjáépített fahíd terhelési próbáit novem-

ben (!) 11-én tartották, s a forgalom másnap, 12-én indult meg rajta. (Talán érdekes a fahíd történetének vége is: ezen 1946. december 6-án szűnt meg végleg a forgalom.)

AZ ELSŐ ÜZEMI BIZOTTSÁG

A kortársi visszaemlékezés nélkülözhetetlen a kutató számára, de családok. Dokumentumokkal kell szembeállítani, máskülönben tévútra visz. Agócsi János — aki nem elnöke, hanem tagja volt a Szegedi Kenderfonógyár első üzemi bizottságának — mintegy két évtizeddel az események után már rosszul emlékezett a dátumra, s ez nem is csoda. Ugyancsak tőle való egy írásos visszaemlékezés a levéltárban, amelyben ő maga is október 15-ét jelöli meg az alakulás dátumának. Ez az időpont szerepel *Oltvai Ferencnek Szeged közigazgatása a város felszabadulásától az ország felszabadulásáig* című dolgozatában (*Levéltári Közlemények*, 1963. 74. lapon is. Rácz János ugyan október 20-át jelöli meg (*Acta Universitatis Szegediensis, Sectio Scientiae Socialismi*, 1967. 7. lap), de október 27-éről semmiféle forrás nem beszél. Ha a két dátum — tizenötödike és huszadika — között még vita lehet is, 27-e szóba sem jöhet.

Mindkét szegedi óvásnak tehát volt alapja, ezért méltánytalan, hogy a másodikat a zsűri elvetette. A szegedi történelem adatainak tisztázásán kívül még egy tanulsággal szolgált ez a vita: a kérdéseket nem elég Budapesten eldönteni, *szükséges tanulmányozni a helybeli kutatók munkáit is.*

P. L.

Generátoróriás

A leningrádi „Elektroszila” 3000 fordulatot végez pergyárban végéhez közelednek a gigantikus, 1 millió kilowatt teljesítményű turbogenerátor szerelési munkálatai. Sehol a világon nincs még egy ilyen gép. Csupán a forgórész acélváza (a tekercesek nélkül) körülbelül 80 tonna súlyú. A gigantikus motor

Az aradi tizenhárom

Százhusz évvel ezelőtt, 1849. október 6-án, hajnali negyed hatkor az aradi vár udvarán végigdübörögtek a Woehrer gyalogezred 1. zászlóaljának bakancsai. A Tichy őrnagy parancsnoksága alatt felvonuló hadilétszámú egység mintegy ezer embere felsorakozott a főúrság épülete előtt. Innen először Kiss Ernő altábornagyot, Dessewffy Arisztid, Schweidel József tábornokot és Lázár Vilmos ezredest vezették elő vasra verse. Négyüket „kegyelemből” ítélték a katonához méltóbb golyó általi halálra. A vár külső árkában történt a kivégzés.

Huszonöt perccel később a zászlóalj ismét felvonul a bitóra féltékhez. A katonák közrefogták a megláncolt Aulich Lajost, Knezhich Károlyt, Lahner Györgyöt, gróf Leiningen-Westerburg Károlyt, Nagysándor Józsefet, lovag Poeltenberg Ernőt, Török Ignácot, gróf Vécsey Károlyt és gyalogmenetben indultak a Szarazhidi-lapályra, ahol Bíró Imre zsigmondházi földbirtokos kaszálóján már álltak a rekvirált épületfa-gerendákból összeácsolt akasztófák. A lábtöréssel megrokkant Damjanich Jánost parasztszekéren vitték. Útitársa a Mayer nevezetű brünni hóhér volt. Hat óra tájban kezdődött meg a gyászos aktus második része. A tábornokok sorban, az utolsónak maradt Vécseyig, végignézték társaik halálát.

Az akasztottak tetemei Howiger tábornok, várparancsnok és Susan tábornok, térparancsnok rendelkezései estig függve maradtak a bitófákon, aztán a tövükben eltemették őket. A kivégzésnek csak távolról akadt gyérszámú polgári nézője. Az összeverődött környékbeli parasztokat a gróf Fiquelmont ezredeshez tartozó drágonyosok, akik egészen a Maros partjáig cir-

káltak, visszaszorították. Hiteles tanúként azonban ott voltak az elítélteket kísérő papok: Sujánszky Eustách és Pleva minorita szerzetesek, Winkler, Marchot, Bardócz katolikus, Baló református és Szombathy Balázs görögkeleti lelkészek. Az események lefolyását, a katonai jelentéseken kívül, az ő emlékeztetik, elsősorban Sujánszky feljegyzései őrizték meg.

Az aradi tizenhárom meggyilkolásának a világtörténelemben is páratlanul gyalázatos históriája napjaink közgondolkodásában sajnálatos módon elhomályosodott. Csak az aradi „gyásznapi” neve él, de a hiteles történelmi tényekről egyre kevesebben és egyre kevesebben tudnak.

Dezilluzionálásra hajlamos korunkban természetesen felesleges mesterségesen mítoszt teremteni. A tizenhárom kivégzett tábornok a legkülönbözőbb utakon indult. Volt közöttük olyan, aki katonái anyanyelvét is csak törve beszélte, és nyilvánvalóan embernek se, katonának se voltak egyformák. Akadt közöttük fejedelmi rokonsággal rendelkező főúr, dúsgazdag földbirtokos és következetes republikánus. Épp úgy, mint tucatnyival több csatában vetetlen hadvezér, puskaopt alig szolgált ellátó tiszt, és inkább elhibázott, sem mint sikeres hadműveleteiről emlékezetes sergезvezér. De az utolsó órák viselkedésével mindannyian hősokeket formáltak önmagukból.

Nem mindannyian voltak ennek az országnak a szülöttel, magyarok sem voltak valamennyien. De Magyarországot vallották hazájuknak és ennek lettek mártírjai. Arad mellett, a Szarazhidi-lapályon, százhusz évvel ezelőtt, 1849. október 6-án hajnalban.

O. I.

A repülőpresszó forintjai

A Csongrád megyei Vendéglátóipari Vállalat idén májusban nyitotta meg a Vidám parkban a repülőpresszót. A majdnem másfél millió forintos vendéglátó üzlet az elmúlt négy és fél hónap alatt mindössze 160 ezer forintot hozott a „konyhára”, ami naponta ezerforintos bevételt jelent.

Különlegesen mondható, hogy presszó ráfizetéses. A repülő környékének rendbemozósára, valamint az alatta levő terasz építésére befektetett összeg a néhány hónapos nyitvatartás miatt nehezebben térül meg, mint az egész éven át nyitvatartó éttermekre, presszókra fordított költség. A vendéglátó vállalat sokat tett a nagyobb bevétel érdekében, de „trombitával” nem csalogathatja az embereket. A beat-muzika is csupán vendégeket hozott és nem pénzt, mert a tánca perdült látogatók zöme kis pénzű teenager.

A kevés bevételt, illetve forgalmat a szomszédos do-rozsmai általános szövetkezet Szélmalom-csárdája is befolyásolja. Ez az üzlet már öt éve működik a Vidám parkban és alacsony árraival magához vonzza a vendégeket. Egyelőre a repülőpresszó nem tud konkurrálni a szövetkezet üzletével, de jövőre már nagyobb forgalom-

ra számítanak: a KÖJÁL szövetkezet csárdájának további nyitvatartását nem engedélyezi, mert a higiéniai előírásoknak nem felel meg.

A következő szezonban a vendéglátó vállalat a presszó mellett birkacsárdát létesít, amivel a jelenlegi kerthelyiséget akarja pótolni, így jogosan reméli a repülőpresszó forgalmának fellendülését is.

A. S.

Színház

A színház legfőbb eszköze a szó: a színpadon az a legfontosabb, amit az író leírt, amit a színészek elmondanak. De a színház nemcsak szó, hanem még sok minden egyéb, díszlet, jelmez, látvány, kellék és mozgás. Modern korunk ugyan a színháznak ezt a sok elemét nem egyszer megtagadta; látunk már előadásokat díszlet, jelmez és kellék nélkül, fekete körfüggöny előtt, tényleg csak a lényegre, a drámára koncentrálnak. A színház komplexitásának tagadásában azonban, azt hiszem, annyira egyetlen szerző sem mert elmenni, mint az osztrák Peter Handke. Ő nemcsak a díszleteket, jelmezeket, kellékeket, tehát a színház látvány lehetőségeit tagadta, hanem még a színészt is, pontosabban a színész megjelenését. Handke *üres színpadon* játszatja egyfelvonásosait, a nézők a színészeket nem látják, csak a hangjukat hallják. Handke színháza tehát a szó legszűkebb értelmében színház, olyan — hogy ezt az önmagának ellentmondó kifejezést használjuk — mint egy színpadra írt rádiójáték.

Végtelen színház tehát Handkéé, de rendkívül izgalmas. Természetesen nem elsősorban e különös forma miatt, mert ebben is lehet közhelyeket elmondani, hanem *mindenekelőtt tartalmánál fogva*. Egyrészt nyilván emiatt váltott ki olyan nagy érdeklődést az orvos-egyetem hallgatói körében az a felolvasó est, amelyet a szegedi színház új vállalkozásaként Nagy Attila és Lelkes Dalma tartott pénteken este az Eötvös utcai diákklubban. A két művész az osztrák írónak a *Nagyvilágban* már megjelent, tehát sokak előtt ismert *Önbecsmér-*

lés című egyfelvonásosát ol-vasta fel, rendkívüli hatással és sikerrel. A zsúfolásig telt teremben sokan állva hallgatták végig a műsort, a sajtós felolvasó színpadot, s az érdeklődés még azután sem csökkent, amikor a darab befejeztével vita kezdődött.

Az Önbecsmérlés egy ember monológja, férfi és nő hangra. Mint egy szigorúan szerkesztett vers sorai, vagy mint egy még szigorúbban komponált fuga vagy kánon szólama, úgy olvadtak egymásba — Nagy Attila és Lelkes Dalma előadásában költeménnyé és zenévé válnak — Handke mondatai. Amit ezek a lényegük szerint súlyosan drámai mondatok közöltek egy emberről, aki összeitkózott a modern világgal, egyszerre alkalmazkodva hozzá és lázadva ellene, bukásokat elszenvedve és furfangos, szomorú diadalokat aratva, hiteles és jellegzetesen mai, *Beat-életérzés* ez, ahogyan Nagy Attila később, a darab vitájában megfogalmazta.

Ez a vita egyébként nemcsak a dráma egyszerű folytatása volt, hanem annak bizonyossága is, hogy Nagy Attila nemcsak egyik élővonalbeli színészünk, hanem kiváló teoretikus, a művészetelmélet kitűnő ismerője, s ráadásul szellemes előadó.

A péntek esti felolvasó színpad a színház új kezdeményezéseinek első vállalkozása, a műfaj első szegedi feckéje volt. De — mint Nagy Attila elmondotta — csak kezdet. Kitűnő művészszerűen ugyanis bejelentette, hogy két Beckett dráma, *Az utolsó tekerés* és a *Földbeásvott szerelmesek* hasonló előadását is tervezi.

Ö. L.

Szeged szobrai

Revai Miklós (1749—1807)

(67.) Költő és kiváló nyelvtudós volt Revai Miklós, akinek szobrát Tóth István készítette el, a szegedi panteon számára. Revai 1802-től tanította a magyar nyelvet és irodalmat a pesti egyetemen. Mint költőt az időmértékes verselés úttörői között tartják nyilván.

VASÁRNAP,
1969. OKTÓBER 5.

DELMAGYARORSZÁG 5

PIAC Bő választék Alig változó árak

A tegnapi szegedi piacon a háziasszonyok bőven válogathattak a háztáji gazdaságok, termelőszövetkezetek vagy más kereskedelmi vállalatok portékáiból. A kissé szomorkásabb idő ellenére is nagy volt az áruválaszték. A forráskúti Haladás, a szegedi Móra Ferenc és a ferencszállási Új Élet Tsz zöldségféléit, gyümölcsöt és baromfit, a dorozsmai József Attila Tsz burgonyát, a MÉK, az ÉLÍKER, a szegedi Új Élet és a Haladás Tsz szintén zöldségféléket és baromfit hozott nagy mennyiségben. A múlt szombati piaci árak alig változtak, a vöröshagyma azonban ismét drágább lett, a tojás viszont

a múlt heti 2 forint helyett tegnap 1 forint 70 fillérbe került.

Az áru megnevezése	-től	-ig
málna, kg	22,00	24,00
szőlő, kg	4,00	6,00
szilva, kg	1,50	1,80
körte, kg	4,00	6,00
alma, kg	2,00	4,00
dió, kg	12,00	14,00
mák, kg	36,00	38,00
zöldpaprika, kg	3,00	5,00
kelkáposzta, kg	3,00	4,00
karfiol, kg	6,00	8,00
sóska, kg	5,00	6,00
fehérkáposzta, kg	1,00	1,50
paradisom, kg	1,50	2,50
burgonya, kg	2,00	3,00
sárgarépa, kg	2,50	3,00
zöldbab, kg	4,00	5,00
fűszerek, kg	1,50	2,00
zöldborsó, kg	16,00	
vöröshagyma, kg	3,00	4,00
csirke, kg	26,00	
tyúk, kg	25,00	
tojás, db	1,60	1,70